

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1962-1963.

20 JUNI 1963.

WETSVOORSTEL

tot invoeging van een artikel 508ter in het
Strafwetboek ten einde bedrog bij het tanken te
beteugelen.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1),
UITGEBRACHT DOOR DE HEER F. LEFÈRE.

DAMES EN HEREN.

Het wetsvoorstel van de heer Charpentier heeft een beperkt doel: het wil exploitanten van benzine- en smeeroliestations beschermen tegen oneerlijke automobilisten, die na hun voertuig te hebben bevoorraad zich op bedrieglijke wijze aan de betaling onttrekken, door onverhoeds weg te rijden.

Immers, verscheidene stationhouders klagen er over dat zij vaak het slachtoffer zijn van dergelijke oneerlijke praktijken. Bij de parketten werden reeds een zeker aantal klachten ingediend.

Voorgesteld wordt een bijzondere bepaling in te lassen in Boek I, Titel IV, Hoofdstuk II, 5e Afdeling van het Strafwetboek, onmiddellijk na artikel 508bis waarbij de flessentrekkerij beteugeld wordt.

(1) Samenstelling van de Commissie:

Voorzitter: de heer Pierson.

A. — Leden: de heren Charpentier, Cooreman, De Gryse, Mevr. De Riemaecker-Legot, de heren Herbiet, Hermans, Lefère, Moyersoën, Robyns, Saint-Remy, Smedts. — Mevr. Copée-Gerbinet, de heren Gruselin, Hossey, Mevr. Lambert, de heren Merlot, Nazé, Pierson, Mevr. Prince, de heer Sebrechts, Mevr. Vanderveken-Van de Plas, — de heren Jeunehomme, Vanderpoorten.

B. — Plaatsvervangers: de heren Fimmers, Kiebooms, Lebas, Meyers, Parisis, Servais. — Dejardin, Feyaerts, Mevr. Fontaine-Borguet, Groesser-Schroyens, N... — de heer Janssens.

Zie:

138 (B.Z. 1961):

- N° 1: Wetsvoorstel.
- N° 2: Amendementen.

Chambre des Représentants

SESSION 1962-1963.

20 JUIN 1963.

PROPOSITION DE LOI

insérant au Code pénal un article 508ter, en vue
de réprimer les fraudes commises par approvision-
nement des véhicules en carburant.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1),
PAR M. F. LEFÈRE.

MESDAMES, MESSIEURS,

La proposition de loi de M. Charpentier n'a qu'un but limité: protéger les exploitants de postes à essence et à lubrifiant contre les automobilistes malhonnêtes qui, après avoir approvisionné leur véhicule, se soustraient au paiement d'une façon frauduleuse en démarrant brusquement.

Plusieurs pompistes se plaignent en effet d'être fréquemment victimes de tels actes d'improbité. Un certain nombre de plaintes ont en effet été déposées à ce sujet auprès des parquets.

Il est proposé d'insérer une disposition particulière au Livre I, Titre IV, Chapitre II, Section V du Code pénal, immédiatement après l'article 508bis, qui réprime la grivèlerie.

(1) Composition de la Commission:

Président: M. Pierson.

A. — Membres: MM. Charpentier, Cooreman, De Gryse, Mme De Riemaecker-Legot, MM. Herbiet, Hermans, Lefère, Moyersoën, Robyns, Saint-Remy, Smedts. — Mme Copée-Gerbinet, MM. Gruselin, Hossey, Mme Lambert, MM. Merlot, Nazé, Pierson, Mme Prince, M. Sebrechts, Mme Vanderveken-Van de Plas. — MM. Jeunehomme, Vanderpoorten.

B. — Suppléants: MM. Fimmers, Kiebooms, Lebas, Meyers, Parisis, Servais. — Dejardin, Feyaerts, Mme Fontaine-Borguet, Groesser-Schroyens, N... — M. Janssens.

Voir:

138 (S.E. 1961):

- N° 1: Proposition de loi.
- N° 2: Amendements.

*
**

De Commissie heeft vooral haar aandacht besteed aan een prejudiciële vraag. Is het noodzakelijk wetgevend op te treden? M.a.w., volstaan de bestaande bepalingen van het Strafwetboek niet om dit misdrijf te betuigen? Inzonderheid onderzocht de Commissie of het misdrijf niet als een diefstal kan worden beschouwd.

Volgens het advies van de procureurs-generaal bij de Hoven van beroep, die door de Minister van Justitie geraadpleegd werden, aarzelt de rechtspraak om over deze feiten een veroordeling uit te spreken. Immers deze rechtspraak beroept zich op het Hof van Cassatie, dat diefstal uitsluit wanneer de zaak vrijwillig overhandigd wordt. Bedrieglijke wegneming van een zaak met het inzicht er over *animo domini* te beschikken blijft het wezenlijk bestanddeel van de diefstal (cfr. bv. Cass., 8 januari 1940, *Pas.*, I, 7). De procureurs-generaal zijn dan ook van oordeel dat de wetgever in deze aangelegenheden moet optreden.

Volgens de indiener van het wetsvoorstel is de gewraakte handeling noch een diefstal, omdat er geen bedrieglijke wegneming is, noch een misbruik van vertrouwen, omdat er geen overhandiging is van een zaak om er een bepaald gebruik van te maken ten behoeve van degene die de zaak aflevert. Bij ontstentenis van een uitdrukkelijke strafbepaling, moet men besluiten dat hier alleen het burgerlijk recht van toepassing is. Er is een verkoop ontstaan, daar een overeenkomst omtrent de te leveren zaak en de prijs gesloten werd (art. 1582 Burgerlijk Wetboek). Er blijft dan de verkoper van de benzine niets anders over dan zijn oneerlijke klant voor de burgerlijke rechtbank te dagvaarden om de betaling van de geleverde waar te bekomen. Dit is echter louter theoretisch, daar in 99 % van de gevallen de houder van de benzinepomp een dergelijke vordering niet zal instellen wegens het gering bedrag.

Uw verslaggever heeft aan de hand van de rechtspraak, vooral aan de hand van twee vonnissen van de rechtbank van Leuven (28 juni 1951, *Rk. Wkbl.*, 1951-1952, kol. 655 en 29 mei 1952, *Rk. Wkbl.*, 1952-1953, kol. 26) een onderzoek ingesteld naar de vraag of de gelaakte handeling al dan niet als een diefstal of een ander misdrijf kan worden beschouwd.

De rechtspraak en de rechtsleer uiten haast eenparig de mening dat « de afgifte van eenvoudig materieel bezit » of nog « de afgifte zonder werkelijke ontneming van het bezit » overeen te brengen is met de bedrieglijke wegneming, die een element van de diefstal uitmaakt. Aldus beschouwen zij het als diefstal dat iemand zich een zaak toeëigent die hem slechts werd toevertrouwd, om gezien en onderzocht te worden, omdat de vroegere eigenaar of houder, door hem de zaak af te geven, hem slechts het *corpus* van de zaak heeft afgestaan zonder de bedoeling terzelfder tijd het *animus possidendi* over de zaak over te dragen, waardoor de burgerlijke « possessio » gekenmerkt wordt.

Aldus werd als schuldig aan diefstal beschouwd :

- hij die, wanneer hij een betaling in bankbiljetten ontvangt, op bedrieglijke wijze, tijdens het nazien waartoe hij overgaat in aanwezigheid van de schuldenaar, een biljet wegneemt uit de bundel die hem overgemaakt werd, het zich toeëigent en er een ander van dezelfde waarde eist (Frans Hof van Cassatie, 15 juni 1939, *D.P.*, 1940, I, 60);
- voorts : de verkoper die zich op bedrieglijke wijze de koopwaren toeëigent die de verkoper hem heeft afgegeven om ze te zien en te onderzoeken en bijvoorbeeld een koper die, op een markt, zich door een handelaar een kip had laten overhandigen om over de prijs ervan te onder-

*
**

L'attention de la Commission s'est particulièrement portée sur une question préjudicielle. Est-il en réalité nécessaire de légiférer? Autrement dit, les dispositions actuelles du Code pénal ne suffisent-elles pas pour réprimer ce délit? La Commission a examiné plus spécialement si le délit ne peut pas être considéré comme constituant un vol.

De l'avis des procureurs-généraux près des Cours d'appel, qui ont été consultés par le Ministre de la Justice, la justice hésite à prononcer une condamnation pour de tels faits. Elle se réfère à la Cour de cassation qui exclut le vol lorsque l'objet a été livré volontairement. L'enlèvement frauduleux d'un objet dans le dessein d'en disposer *animo domini* reste l'élément essentiel du vol (voir par ex. Cass., 8 janvier 1940, *Pas.*, 1940, I, 7). Les procureurs généraux estiment dès lors qu'il y a lieu de légiférer en la matière.

De l'avis de l'auteur de la proposition de loi, l'action incriminée ne constitue ni un vol, étant donné qu'il n'y a pas de soustraction frauduleuse, ni un abus de confiance, puisqu'il n'y a pas de remise d'une chose en vue d'en faire un emploi déterminé au profit de celui qui la remet. À défaut d'une disposition pénale expresse, il faut conclure que seul le droit civil est applicable. Il y a eu vente, car une convention a été conclue au sujet de la livraison d'une chose et du prix de celle-ci (art. 1582 Code civil). Le vendeur de l'essence n'a d'autre ressource que d'assigner son client malhonnête à comparaître devant le tribunal civil en vue d'obtenir paiement de la marchandise livrée. Cette situation est toutefois purement théorique, car, dans 99 % des cas, l'exploitant d'un poste de distribution d'essence renoncera à intenter une pareille action, vu le montant minime de la somme en jeu.

Se basant sur la jurisprudence, et en particulier sur deux jugements du tribunal de Louvain (28 juin 1951, *Rk. Wkbl.*, 1951-1952, col. 655, et 29 mai 1952, *Rk. Wkbl.*, 1952-1953, col. 26), votre rapporteur a consacré un examen à la question de savoir si l'action incriminée peut être considérée ou non comme un vol ou un autre délit.

La jurisprudence et la doctrine estiment, presque unanimement, que « la remise de la simple détention matérielle » ou encore « la remise sans dessaisissement véritable » est compatible avec l'appréhension frauduleuse, constituant un élément du vol. C'est ainsi qu'elles considèrent que celui qui s'approprie une chose qui ne lui a été remise que pour la voir et l'examiner, commet un vol parce que le propriétaire ou le possesseur antérieur, en lui livrant la chose, ne lui a abandonné que le *corpus* sans intention de transférer en même temps l'*animus possidendi* de la chose, constitutif de la « possessio » civile.

Ainsi a été considéré comme se rendant coupable de vol :

- celui qui, recevant un paiement en billets de banque, soustrait frauduleusement, au cours de la vérification à laquelle il procède en présence du débiteur, un billet de la liasse qui vient de lui être remise, se l'approprie et en réclame un autre de la même valeur (Cass. fr., 15 juin 1939, *D.P.*, 1940, I, 60);
- ou encore : l'acheteur qui s'approprie frauduleusement les marchandises que le vendeur lui a remises pour les voir et les examiner, et par exemple un acheteur qui, dans un marché, s'était fait remettre une poule par un marchand pour en discuter le prix et en apprécier la valeur,

handelen en er de waarde van te schatten, en ze had meegenomen zonder ze te betalen (Rb. Dijon, 2 juli 1890, Sirey, 1892, 2, 57).

Het Hof van Cassatie van België heeft zich op dezelfde wijze uitgesproken: « de wegneming die een van de elementen van de diefstal uitmaakt, kan plaats hebben zelfs wanneer de dader van de overtreding met toestemming van de eigenaar het materieel bezit van het voorwerp heeft bekomen » (Cass., 9 januari 1950, J.T., blz. 206, nota Henrion). Indien de dader dit precair bezit bekomen heeft krachtens een overeenkomst, en hij over de aldus verkregen zaak *animo domini* gaat beschikken, dan pleegt hij misbruik van vertrouwen.

In onderhavig geval had de veroordeelde persoon de centrale verwarming en de badkamer voor eigen profijt verkocht, die in het huis geïnstalleerd waren dat hij aan een derde had verkocht, en waarin hij ten precare titel was blijven wonen.

De Franse hoven van beroep oordelen dat de aflevering onder voorwaarde van onmiddellijke betaling, die verricht wordt bij een verkoop tegen contante betaling, de bedrieglijke wegneming niet uitsluit. Aldus heeft het Hof van Rouen op 7 maart 1890 (*D.P.*, 1891, 2, 300) geoordeeld dat er een diefstal en geen misbruik van vertrouwen is wanneer een koper, aan wie men in een warenhuis tesamen met de gekochte koopwaren de aankoopbulletins heeft overgemaakt, die aan de kas moeten aangeboden en betaald worden, aan de kas slechts enkele van die bulletins aanbiedt en zich alle voorwerpen toeëigent.

De Franse rechtspraak heeft aan het begrip bedrieglijke wegneming een extensieve uitlegging gegeven, waardoor het mogelijk wordt de koper, die zich verbonden heeft bij een verkoop tegen contante betaling en het verkochte goed met zich neemt zonder de verkoper te betalen, van diefstal te beschuldigen. Deze interpretatie werd echter in België verworpen.

Nypels en Servais leren dat, daar de verkoop onder partijen voltooid is en de eigendom overgedragen is op de koper zodra men het over de zaak en de prijs eens geworden is, al werd de zaak nog niet afgeleverd noch de prijs betaald, de koper, die waren, welke hij beloofd had contant te betalen, wegneemt vóór hij ze betaald heeft, niet schuldig is aan diefstal, daar hij geen goederen wegneemt die hem niet toebehoren (*Code pénal belge interprété*, 1898, blz. 404, n° 44).

Dezelfde auteurs geven nochtans toe dat er natuurlijk wel diefstal is, indien de verkoop onder opschortende voorwaarde gesloten werd. Dit is het geval met het individu, dat uit de stal van de eigenaar twee ossen wegneemt, die hij gekocht had op voorwaarde ze bij de levering te betalen (Merlin, Rép., v° Deel I, 1ste afdeling, n° VIII; Cass., 7 mei 1813, Sirey, IV, 1, 347).

Goedseels bevestigt het beginsel: « Zodra de verkoop voltooid is, is er eigendomsoverdracht en de koper, die bezit neemt van de waren zonder ze te betalen, bedrijft dus geen diefstal ».

Constant leert dat degene, die een winkel betreedt, er waren bestelt, deze ingepakt in ontvangst neemt uit de handen van de verkooptster en de winkel verlaat zonder het gekochte te betalen, geen diefstal bedrijft. Tot staving van zijn mening haalt hij een arrest aan van het Italiaanse Hof van Cassatie van 15 april 1952 (*Archivio penale*, 1952, op 2° gedeelte, blz. 578; *Manuel de Droit pénal*, boekdeel II, 2° deel, blz. 321, n° 1300).

De Belgische rechtspraak terzake behelst o.m. twee vonnissen van de correctionele rechtbank van Leuven, gewezen op 28 juni 1951 en 29 mei 1952 (*Rk. Wkbl.*, 1952-1953, kolom 26; 1951-1952, kolom 655) en een arrest van het Hof van beroep te Brussel van 26 juni 1953 (*J.T.*, 1954, blz. 191, met een nota van de heer J.-M. Piret).

(Cfr *Rép. pr. dr. b.*, v° Vol., n° 83 en vlg.)

et l'avait emportée sans la payer (Tr. Dijon, 2 juillet 1890, Sirey, 1892, 2, 57).

La Cour de cassation de Belgique s'est prononcée de la même manière: « L'appréhension qui constitue un des éléments du vol, peut être réalisée alors même que l'auteur de l'infraction a obtenu du consentement du propriétaire la détention matérielle de l'objet » (Cass., 9 janvier 1950, *J.T.*, p. 206, note Henrion). Si l'auteur a obtenu cette possession précaire en vertu d'une convention et s'il dispose *animo domini* de la chose ainsi obtenue, il se rend coupable d'abus de confiance.

Dans le cas qui nous intéresse, la personne condamnée avait vendu, à son propre profit, l'installation de chauffage central et de la salle de bain de la maison, qu'il avait vendue à un tiers et qu'il occupait toujours à titre précaire.

Les cours d'appel de France considèrent que la délivrance sous condition de paiement immédiat, fait dans une vente au comptant, n'est pas exclusive de la soustraction frauduleuse. Ainsi, la Cour de Rouen a-t-elle jugé le 7 mars 1890 (*D.P.*, 1891, 2, 300) que constitue un vol et non un abus de confiance, le fait par un acheteur à qui l'on a remis dans un magasin, avec les marchandises qu'il a achetées, des bulletins d'achat, à présenter à la caisse et à solder, de ne présenter à la caisse que quelques-uns de ces bulletins et de s'approprier tous les objets.

L'interprétation extensive que donne la jurisprudence française à la notion de la soustraction frauduleuse, et qui lui permet ainsi de retenir l'inculpation de vol à charge de l'acheteur qui, engagé dans une vente au comptant, emporte la chose à lui remise par le vendeur sans la payer, n'a cependant pas été admise en Belgique.

Nypels et Servais enseignent que, puisque la vente est parfaite entre les parties et la propriété acquise à l'acheteur dès qu'on a convenu de la chose et du prix, quoique la chose n'ait pas encore été délivrée ni le prix payé, ne commet pas un vol l'acheteur qui enlève, avant de les avoir payées, les marchandises qu'il s'était engagé à payer comptant, parce qu'en ce faisant, il n'enlève pas une chose qui ne lui appartient pas (*Code pénal belge interprété*, 1898, p. 404, n° 44).

Ces mêmes auteurs admettent toutefois que si la vente a été faite sous condition suspensive, il y a évidemment vol. C'est le cas d'un individu qui enlève de l'étable du propriétaire, sans lui payer le prix, deux bœufs qu'il avait achetés sous la condition d'en payer le prix au moment de la livraison (Merlin, Rép., v° Vol., sect. 1re, n° VIII; Cass., 7 mai 1813, Sirey, IV, 1, 347).

Goedseels confirme le principe: « Dès que la vente est parfaite, il y a translation de propriété et l'acheteur qui prend possession de la marchandise sans en payer le prix ne saurait commettre un vol ».

Constant enseigne que ne commet pas un vol, celui qui, ayant pénétré dans un magasin, commande de la marchandise, reçoit des mains de la vendeuse le paquet contenant les marchandises achetées et sort sans payer cet achat. Il cite à l'appui de son opinion, l'arrêt de la Cour de cassation d'Italie rendu le 15 avril 1952 (*Archivio penale*, 1952, 2° partie, p. 578; *Manuel de Droit pénal*, t. II, 2° partie, p. 321, n° 1300).

La jurisprudence belge sur la matière comporte notamment deux jugements du tribunal correctionnel de Louvain, rendus le 28 juin 1951 et le 29 mai 1952 (*Rk. Wkbl.*, 1952-1953, col. 26; 1951-1952, col. 655) et un arrêt de la Cour d'appel de Bruxelles du 26 juin 1953 (*J.T.*, 1954, p. 191, avec une note de M. J.-M. Piret).

(Voir *Rép. pr. dr. b.*, v° Vol., n° 83 et suite.)

Dit laatste arrest verklaart schuldig aan diefstal diegene, die zich als koper in een kleinhandelszaak aanmeldt en de gekozen waren met zich neemt zonder te betalen, zelfs al beweert hij dat de verkoper hem een bedrag schuldig is, dat overeenstemt met de waarde van deze goederen.

In dit geval is er verkoop noch wettige compensatie.

Het vonnis van 29 mei 1952 van de rechtbank van Leuven, bevat volgende overwegingen :

« Overwegende dat verdachte bekentenissen heeft afgelegd en zich beperkt tot het pleiten van verzachtende omstandigheden, doch dat de rechtbank dient te onderzoeken, met inachtneming van de in het grootwarenhuis « Priba » te Leuven gevolgde verkoopstechniek, in hoever de strafwet toepasselijk is op hen, die zich aldaar koopwaren toeëigenen zonder te betalen;

« Overwegende dat alle betalingen geschieden aan de kassier, aan wie de klant een ijzeren korfje met de gewenste koopwaren moet vertonen; dat de meeste koopwaren door de kopers zelf weggehaald worden aan diverse onbeheerde toonbanken; dat er alleen bij de toonbanken van vlees, vleeswaren, verse groenten en fruit, een lid van het personeel staat om op bestelling van de klant het gevraagde te wegen, in te pakken en af te leveren;

« Overwegende dat voor de eerste soort waren de gevolgde verkoopstechniek hierop neerkomt, dat om het personeel te sparen de klant in het aanbrengingsproces der goederen wordt ingeschakeld, doch slechts eigenaar wordt zodra de kassier de verschuldigde prijs berekent, hetgeen de toestemming tot de verkoop impliceert; dat derhalve ieder wegnemen van dergelijke waren gevolgd door het verbergen ervan om de kassier te verschalken, onder toepassing van de artikelen 461 en volgende van het Wetboek van Strafrecht valt;

« Overwegende dat voor de koopwaren, die op bestelling van de klant door de bediende van het warenhuis worden afgegeven, de eigendomsoverdracht behoudens tegenstrijdig beding onmiddellijk geschiedt, daar de partijen het eens zijn over de zaak en de prijs; dat de klant, die dergelijke waren niet ter betaling aan de kassier vertoont, zich weliswaar onttrekt aan de burgerlijke verplichtingen van de koper doch de strafwet niet overtreedt;

« Overwegende dat aldus alleen het sub a) ten laste gelegde bewezen is; dat het overige niet bewezen is. »

Volgens het onderscheid gemaakt door de rechtbank zou de diefstal onmogelijk zijn zodra de verkoop voltrokken is. De verkoop is voltrokken zodra partijen het eens zijn over de zaak en de prijs. De eigendomsoverdracht is dan geschied.

Het komt nochtans eigenaardig voor dat de rechtbank van oordeel is dat in de verkoopstechniek — waarbij de klant zichzelf bedient en aan een kassier moet betalen — de klant slechts eigenaar wordt wanneer de kassier de verschuldigde prijs heeft berekend. Gewoonlijk is de prijs toch uitgesteld. Op het ogenblik, waarop de klant zich bedient is de verkoop voltrokken. Immers partijen zijn het eens over de zaak en de prijs.

Wij zien niet in waarom in dit laatste geval de verkoop zich niet evengoed heeft voltrokken als in het geval dat de waar door de bediende van het warenhuis aan de klant wordt afgegeven.

Het onderscheid gemaakt door de rechtbank van Leuven biedt niet de gewenste oplossing. De vraag is nu of in beide door hem onderzochte gevallen er *een werkelijke verkoop* heeft plaatsgegrepen.

Hierover is in de Commissie een meningsverschil gerezen.

Sommigen zijn van oordeel dat de persoon, die een grootwarenhuis binnengaat met het inzicht zich de waar, die

Selon ce dernier arrêt est coupable de vol celui qui, se présentant comme acheteur dans un magasin de détail, emporte sans les payer les marchandises choisies, même s'il prétend être créancier du vendeur à concurrence de la valeur de ces marchandises.

Il n'y a dans ce cas ni vente, ni compensation légale.

Les considérants du jugement du 29 mai 1952 sont libellés comme suit (traduction) :

« Attendu que le prévenu a fait des aveux et se borne à invoquer des circonstances atténuantes, mais que d'autre part, le tribunal a à examiner, compte tenu de la technique de vente appliquée dans l'établissement de vente en détail « Priba » à Louvain, dans quelle mesure la loi pénale est applicable à ceux qui s'y approprient des marchandises sans payer celles-ci;

« Considérant que tous les paiements se font à la caisse, le client devant présenter au caissier une corbeille métallique contenant les marchandises désirées; que la plupart des marchandises sont choisies et emportées par les acheteurs mêmes à divers comptoirs sans vendeurs; que les seuls comptoirs de viandes, charcuteries, légumes et fruits frais sont sous la garde d'un membre du personnel qui pèse et emballe la commande du client et la lui remet;

« Considérant qu'en ce qui concerne les premières marchandises, la technique de vente adoptée revient à inclure le client dans le processus de vente, afin de réduire le personnel, mais que le client ne devient propriétaire que lorsque le caissier établit le prix dû, ce qui implique le consentement à la vente; que dès lors, emporter une quelconque de ces marchandises et la cacher en vue de tromper le caissier tombe sous l'application des articles 461 et suivants du Code pénal;

« Considérant que, pour les marchandises remises par le membre du personnel du grand magasin sur commande du client, le transfert de propriété se fait immédiatement, sauf clause contraire, vu que les parties sont d'accord sur la chose et le prix; que le client qui ne présente pas ces marchandises pour paiement au caissier se soustrait, à vrai dire, aux obligations civiles de l'acheteur mais ne contrevient pas à la loi pénale;

« Considérant qu'uniquement ce qui est mis à charge sub a) est établi; que les autres charges ne le sont pas. »

Selon la distinction faite par le tribunal, le vol serait impossible dès que la vente est conclue. La vente est conclue dès que les parties sont d'accord au sujet de la chose et du prix. Le transfert de la propriété a alors eu lieu.

Il est étonnant que le tribunal considère que dans la technique de vente, par laquelle le client se sert lui-même et doit payer au caissier, le client ne devient propriétaire qu'au moment où le caissier a calculé le prix qui est dû. D'habitude le prix est quand même exposé. Au moment où le client se sert, la vente a eu lieu. Les parties sont en effet d'accord au sujet de la chose et du prix.

Nous ne voyons pas pourquoi, dans ce dernier cas, la vente n'a pas aussi bien eu lieu que dans le cas où la marchandise est remise par l'employé de magasin au client.

La distinction faite par le tribunal de Louvain ne donne pas la solution souhaitée. La question est de savoir si, dans les deux cas examinés par lui, il y a *vraiment* eu vente.

Sur ce point, les membres de la Commission ont exprimé des vues divergentes.

Certains estiment que la personne qui entre dans un grand magasin avec l'intention de s'approprier la marchandise

hem aangeboden wordt — en die hij zelf in een pakje legt of welke hij zich door de bediende van het warenhuis laat overhandigen — toe te eigenen en niet te betalen, niet de persoon is, die zich in toepassing van artikel 1582 van het Burgerlijk Wetboek verbindt om de prijs te betalen. Er is volgens hem geen verkoop, daar er geen eigenlijke eigendomsoverdracht plaats heeft.

Natuurlijk moet bewezen worden dat deze persoon het bedrieglijk inzicht had. Dit is een feitelijke kwestie. In het geval onderzocht in het vonnis van Leuven dd. 29 mei 1952 waren volledige bekentenissen afgelegd.

Op dezelfde wijze, zo redeneren deze leden verder, is het onaanneemlijk dat een automobilist, die zich naar een benzinestation begeeft met het opzet na het tanken de vlucht te nemen of in elk geval weg te rijden zonder te betalen en met het inzicht nooit te betalen, een koopkontraat zou hebben afgesloten. Hij heeft de brandstof — die hem niet toebehoort — op bedrieglijke wijze weggenomen. De voorwaarden van artikel 461 van het Strafwetboek zijn vervuld.

De meerderheid van de leden van de Commissie echter, zijn met de Minister van Justitie van oordeel dat in de gevallen beoogd door de heer Charpentier er wel een verkoopcontract is ontstaan, daar een akkoord over zaak en prijs tot stand gekomen is. Bijgevolg is vervolging wegens diefstal niet mogelijk.

Wel moet men vaststellen dat er in hoofde van de dader bedrieglijk inzicht aanwezig is. Dit heeft voor gevolg dat de koopovereenkomst door een wilsgebrek aangetast is (zie art. 1116 van het Burgerlijk Wetboek). Theoretisch heeft de exploitant van het benzinestation de keuze tussen een vordering tot uitvoering van de overeenkomst of een vordering tot nietigverklaring wegens wilsgebrek van de overeenkomst met betaling van schadevergoeding. Doch het is in de praktijk ondenkbaar dat betrokkenen tot dergelijke omslachtige burgerlijke procedures hun toevlucht zouden nemen. Daarom moet de wetgever tussenkomen, en in een bijzonder misdrijf voorzien, zoals hij overigens voorheen in het bijzonder het misdrijf van de flessentrekkerij voorzien heeft.

Tenslotte heeft de Commissie eenparig, zonder dieper in te gaan in de gerezen juridische controverse, vastgesteld dat een einde moet worden gemaakt aan de bestaande rechts-onzekerheid en dat het bijgevolg nuttig bleek wetgevend op te treden.

*
**

Bespreking van de artikelen.

De Minister van Justitie heeft op het wetsvoorstel amendementen ingediend, teneinde het nieuw misdrijf op meer nauwkeurige wijze te omschrijven (cfr. *Stuk* n° 138/2, met toelichting). Door dit amendement wordt het accent duidelijker gelegd op het bedrieglijk inzicht.

Anderzijds heeft de Minister voorgesteld het vierde lid van het wetsvoorstel weg te laten. Dit vierde lid hernam een bepaling ontleend aan artikel 508bis inzake flessentrekkerij, waarbij vervolging alleen mogelijk is op klacht en waarbij de betaling van de prijs de publieke vordering doet vervallen.

De Minister heeft terecht geoordeeld dat dergelijke bepaling elk afschrikkend karakter aan het misdrijf zou ontnemen.

Om dezelfde redenen heeft hij voorgesteld het derde lid van artikel 508bis betreffende de flessentrekkerij op te heffen; aldus wordt vooruitgelopen op het

qui lui est offerte — et qu'il dépose lui-même dans une corbeille ou qu'il se fait remettre par l'employé de magasin, n'est pas une personne qui s'engage en application de l'article 1582 du Code civil à payer le prix demandé. Selon eux, il n'y a pas de vente puisqu'il n'y a pas eu de véritable transfert de propriété.

Il faut naturellement prouver que cette personne avait une intention frauduleuse. C'est une question de fait. Dans le cas visé dans le jugement de Louvain en date du 29 mai 1952, il y avait eu des aveux complets.

Poursuivant leur raisonnement, ces membres estiment qu'il est de même tout aussi impossible d'admettre qu'un automobiliste qui s'est rendu à un poste d'essence dans l'intention de faire le plein et de prendre ensuite la fuite ou en tous cas de s'éloigner sans payer et sans avoir l'intention de payer, ait conclu un contrat d'achat. Il a frauduleusement soustrait le carburant ne lui appartenant pas. Les conditions mises par l'article 461 du Code pénal sont remplies.

La plupart des membres de la Commission estiment cependant, tout comme le Ministre de la Justice, que, dans les cas visés par M. Charpentier, il est intervenu un contrat d'achat puisqu'un accord a été réalisé au sujet de l'objet et du prix. En conséquence, il est impossible d'intenter des poursuites du chef de vol.

On doit cependant constater qu'il y a intention frauduleuse dans le chef du coupable. Ceci a comme conséquence que le contrat de vente est entaché d'un vice de volonté (voir art. 1116 du Code civil). Théoriquement, l'exploitant de la pompe à essence a le choix entre une action en exécution de la convention ou une action en annulation de la convention pour vice de volonté, avec paiement de dommages-intérêts. Mais il est impossible qu'en pratique les intéressés aient recours à des procédures civiles aussi compliquées. C'est pour cette raison que le législateur doit intervenir et prévoir un délit spécial, ainsi qu'il l'a d'ailleurs déjà fait pour le délit particulier de grivèlerie.

Finalement la Commission unanime — sans s'attarder encore plus longtemps à la controverse d'ordre juridique qui avait surgi — a constaté qu'il fallait mettre fin à l'incertitude juridique existante et qu'il semblait dès lors utile de légiférer.

*
**

Discussion des articles.

Le Ministre de la Justice a présenté des amendements à la proposition de loi afin de préciser davantage le nouveau délit (v. *Doc.* n° 138/2, avec justification). Cet amendement met plus clairement l'accent sur l'intention frauduleuse.

D'autre part, le Ministre a proposé de supprimer le quatrième alinéa de la proposition de loi. Ce quatrième alinéa reprenait une disposition de l'article 508bis concernant la grivèlerie, en vertu de laquelle les poursuites ne sont possibles que sur plainte et le paiement du prix éteint l'action publique.

Le Ministre a estimé à juste titre qu'une telle disposition enlèverait tout caractère rebutant au délit.

Pour la même raison, il a proposé d'abroger le troisième alinéa de l'article 508bis concernant la grivèlerie. Il est anticipé de la sorte sur le projet Benelux relatif aux

Benelux-ontwerp inzake bedrogsdelicten, dat thans aan de Interparlementaire Beneluxraad is voorgelegd, en in de weglating van die bepaling voorziet.

Het aldus geamendeerd wetsvoorstel werd eenparig aangenomen.

De Verslaggever,

F. LEFÈRE.

De Voorzitter,

M.-A. PIERSON.

délits de fraude qui est actuellement soumis au Conseil interparlementaire de Benelux et qui prévoit la suppression de cette disposition.

La proposition de loi ainsi amendée est adoptée à l'unanimité.

Le Rapporteur,

F. LEFÈRE.

Le Président,

M.-A. PIERSON.

TEKST
AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE.

NIEUWE TITEL.

Wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 508ter in het Strafwetboek ten einde bedrog bij het tanken te beteugelen en tot opheffing van het derde lid van artikel 508bis van hetzelfde Wetboek.

Eerste artikel.

In het Strafwetboek wordt een artikel 508ter ingevoegd, dat luidt als volgt :

Art. 508ter. — Met gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en met geldboete van 200 tot 1 500 frank, of met één van die straffen alleen, wordt gestraft hij die, na een voertuig van brandstof of smeerolie te hebben laten voorzien, zich bedrieglijk aan de onmiddellijke betaling heeft onttrokken.

Bij herhaling kunnen de straffen worden verdubbeld.

Art. 2.

Het derde lid van artikel 508bis van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

TEXTE
ADOPTÉ PAR LA COMMISSION.

NOUVEL INTITULE.

Proposition de loi insérant au Code pénal un article 508ter, en vue de réprimer les fraudes commises par approvisionnement des véhicules en carburant et abrogeant l'alinéa 508bis du même Code.

Article premier.

Un article 508ter, rédigé comme suit, est inséré dans le Code pénal :

Art. 508ter. — Sera puni d'un emprisonnement de huit jours à trois mois et d'une amende de 200 à 1 500 francs, ou d'une de ces peines seulement, celui qui, après avoir fait approvisionner un véhicule en carburant ou en lubrifiant, se sera soustrait frauduleusement au paiement immédiat.

En cas de récidive, les peines pourront être doublées.

Art. 2.

L'alinéa 3 de l'article 508bis du même Code est abrogé.